

Protokoll

Leidandmed	EAA.2646.1.13
Kaader	12,13,14,15
Daatum	09.12.1886
Protokolli number	10
Protokolli teema	8. Varavastased kuriteod; 9. Sõim ja vägivald
Märkused	

Kohtumehed			
Eesnimi	Perekonnanimi	Täisnimi	Roll
Jaan	Wisileht		Peakohtumees
Mart	Wetz		Kohtumees
Mihkel	Haumann		Kohtumees

Kohtu ette astus **Humalu kogukonna** liige **Hans Rondik** ja kaebas järgmiselt: Minewa aastase maamõedu järele saanud **Humalust Kiisa** peremehe heinamaad **Siimu** koha jauks antud. Seal juures keelanud maamõõtja ära, et keegi oma wana koha pealt ei tohi enam metsa maha raiuda.

Siimu peremees **Hans Rondik** läinud sügisel oma uute heinamaa jagude pealt maha raiutud hagu kokku korjama ja korjanud siis **Kiisa** maapealt 2 kubu hagu ja **Lepiku** maapealt 14 kubu, mida **Kiisa** peremees paari nädala pärast olla ära wiinud. See oli Mihkli päewa aeg. Pärast Mardi päewa ajal raiunud **Siimu** peremees oma uue heinamaa jagude pealt 40 kubu hagu kooli ja kohtumaja jauks, mida **Kiisa** mehed jälle olla ära wiinud. Kui nendel hagude peremees jälgi mööda **Kiisa** õuele oli järel läinud ja üle ukse tупpa astunud, tulnud **Kiisa** peremees **Hans Kiesel** toast ja tahtnud teda tooliga lüüa. Mõisa walitsus olla temale selle peale weikese kirja annud ja käskinud walla kohtusse kaewata, et **Kiisa** need haud pidada tagasi andma. Et sell päewal kohtupäewa pole olnud, kui **Siimu** peremees seal käis, sellepärast jäiwad haud tagasi andmata.

Peale selle raiunud ta weel ühe kase maha, arwata 7 tolli jäme ja wedanud kõik ajad eest ära. Seda keelanud kaa **Humalu mõisa** omanik ära, et keegi ei tohtida oma wana jagude pealt metsa maha raiuda ja lubanud temale weel omast metsast hagu anda, aga sellegi pärast raiunud ta weel kewadel omale aja puid ja teinud omale 10 sammu uut aeda, mis aga ommetigi **Siimu** koha jauks jääda.

Suwel läinud jälle ükskord **Siimu** peremees oma heinamaad waatama ja leidnud 12 kubu hagu raiutut olewat ja 2 kaske, umbes 4 1/2 tolli jämedad. Ta kutsunud

tallitajat vaatama, aga see ei ole miski tingimisega tulnud, vaid käskinud need haud ise ära tuua. Tema wiinud need ära ja läinud jälle tagasi vaatama ning leidnud küüni põhjast 5 pihelgast. 4 neist olla wankre assi puu jämedused, aga 5 olla natuke peenem; ja ühe kase kõige juurtega maa seist üles kistud. Tema kutsunud **Sinika Mihkel Saarweldti** sinna vaatama ja tahtnud siis need puud koju wiia. **Kiisa** peremees jooksnud kohe tema wastu ja tema wend **Ottu** taga järele ning hakanud teda reha warrega seal peksma. Peksetaw karjunud appi. **Kotlepa Karel** olla tulnudki. Seda nähes lasknud nad temast lahti ja hakanud hoost peksma. **Ottu** löönud 3 hoopi rusikaga wastu hobuse pead ja **Hans** loogaga 3 hoopi wastu keha.

Nõnda saanud tema siis nende käest ära joosta ja läinud siis tallitajat vaatama kutsuma ning hoost nende käest ära tooma. Tallitaja ei olla jällegi tulnud ja öölnud, et igaüks sealt raiuda wõida, kust keegi tahta, muidu tulla mõisa poolt metsawaht ja keegi ei saada enam tikkugi. Siis tuli ta kohtumajasse weriste silmadega, kirjutajat vaatama kutsuma, kaa tema ei tulnud, ega arwanud seda oma kohuseks. Siis läinud ta mõisa rentniku juure, kaa seegi pannud wastu. Kõige wiimaks läinud ta **Tõnsu** peremehe juure ja kutsunud seda vaatama. See läinud. Heinamasse minnes leidnud naad wankri sealt aga hoost mitte. Kaa puu tüükad olid ära wiidud. **Siimu** peremees leidnud hobuse 1 1/2 wersta kauguselt karjasmaalt, rangid kaelas sedelku peal, aga sedelku rihma põle olnud, 50 kop. wäärt. Kui nemad hobusega sinna läinud, ähwardanud naad käemeest maha lüüa ja lehmad **Humalu** karjasmaalt kinni ajada.

Kaewataw **Hans Kiesel** ütles seda enamiste wale ja oma kiusu ajamise olewat. Rentnik annud temale luba oma wana koha pealt maksu hagu raiuda, kaa sihtide haud annud maamõõtja luba ära tuua. Seda tunnistas kaa wolimees **Hindreki Iiter** tõeks. Siimu peremees tulnud öösel kel 12 tema majasse ja hakanud teda hirmsaste sõimama, sellepärast ajanud **Kiesel** toast wälja ja käskinud hommiku tulla.

Küüni juure minnes hakanud **Siimu Hans** tema kõrisse kinni, kui ta tema raudkepi eemale olla wisanud. **Siimu Hans** läinud siis juba ära, kui **Kieseli** wend **Otto** sinna läinud. **Kiesel** hüüdnud weel takka ja käskinud oma hobuse tema heinast ära wiia. Kaa laudanud **Siimu Hans** tema küüni ära ja warastanud poole küüni heinu ära. Kaa puid ei olle olnud, ainult 2 kase latwa, mida **Siimu Hans** ise kewadel tüükad oli ära wiinud ja mille ladwad tema nüüd oma heinamaa risust oli kokku korjanud. **Siimu** hein oli koguni weel tegemata olnud ja sellega tema maa üsna terve.

Siimu **Hansu** käemees **Mihkel Saarweldt** rääkis et **Kiisa** mehed olid seltsis sinna tulnud, 3-4 pihelgast olid küüni põhjas olnud, sugugi aga mitte nii jämedad kui kaewatud oliwad. Kask oli 7 tolli jämedune olnud, mida **Kotlepa** peremees ütles oma ja **Hindreki** pere raja pealt raiutud olewat rangi puuks, mitte aga **Siimu** maa pealt. Kedagi ei ole appi tulnud kui nemad riidlesid. Rehawarrega löömist ei nimetanud tema kaa mitte.

Kaa **Tõntsu** peremees **Juhan Teimann**, kes temaga küüni juure läinud, ütles need kaewatud puud kaa ennemine raiutud pihelga ladwad olewat.

Nõnda ei läinud siis käemeeste ja kaebaja jutud mitte kokku. Kaa teiseks kaebas **Siimu Hans**, et **Kiisa** mehed tema hädala olla ära söötnud. Kaewataw **Hans Kiesel** ütles, et tema loomad ei ole jalga **Siimu** maa peale saanud, temal olla karja alati juures, ainult siis kui **Sinika Juhan**, käemehe **Mihkel Saarweldti** poeg, tema karjast

oli ähwardanud püssiga maha lasta, olla pois hirmuga nuttes koju joosnud ja selle ajaga olid mõned loomad üle raja läinud. Käemees **Mihkel Saarweldt** tunnistas, et **Kiisa** loomad olid ikka **Siimu** heinamas olnud. Kaewataw protesteeris kõwaste selle wastu ja ütles need käemehe poja loomad olewat, mida tema kaa tunnistuste abil wõida tõeks teha.

Kohus mõistis: Et **Kiisa Hans** ilma politsei üle waatamiseta need haud on ära wiinud ning pärast hobuse kõige riistadega metsa saatnud ja mitmes muus asjas rohkeste oma wägi walda pruukinud, maksab tema 1 rubla trahwi walla laekasse ja selle ette 1 rubla **Siimu Hansule**, et temal werine märk näu peal näha oli. Kaa **Siimu Hans** maksab 1 rubla trahwi walla laekasse, et ta on enneaegu läinud teise metsa raiuma ja **Kiisa** küüni on ära laudanud ja mitmes asjas wale kaebtust on kohtus teise peale tõstnud, mida ta ise ei jõudnud tõeks tunnistada ja mis kaa mitte tunnistusmeeste juttudega kokku ei läinud.

Kohtu otsus sai täidetud aga **Hans Rondikul** jäi 1 rubla maksmata

Kohtuwanem: **Jaan Wisileht** XXX, Kõrwamees: **Mart Wetz** , Kõrwamees: **Mihkel Haumann** XXX, kirj. **Melles** (allkiri)